Streefbeeld

Erve Loninkwoner

Streefbeeld

Erve Loninkwoner

Produktie: Dienst Landelijk Gebied

December 2007

Inhoudsopgave

Pagina		
3	**Inleiding**	
5	**Hoofdstuk 1**	**Doelen van de deelnemende partijen**
7	**Hoofdstuk 2**	**Erve Loninkwoner, een introductie**
9	**Hoofdstuk 3**	**Waterhuishouding**
9		3.1 Huidige situatie
9		3.2 Streefbeeld
11		3.3 Ruimtelijke uitwerking
13	**Hoofdstuk 4**	**Natuur en landschap**
13		4.1 Grondgebruik
16		4.2 Landschapselementen
19	**Hoofdstuk 5**	**Agrarische bedrijfsvoering**

Inleiding

Onderstaande tekst is een toelichting op het streefbeeld voor Erve Loninkwoner. Deze toelichting op het streefbeeld maakt samen met de streefbeeldenkaart deel uit van de overeenkomst die de boer sluit met de provincie als vertegenwoordiger van de deelnemende partijen in Boeren voor Natuur op Twickel.
In deze toelichting zijn de streefbeelden en de verwachtingen vastgelegd. De betreffende ondernemer wordt hier niet op afgerekend; ze worden daarom ook niet uitputtend beschreven.
Allereerst is de motivatie van de deelnemende partijen aan deze pilot vastgelegd. In de daaropvolgende hoofdstukken komen de waterhuishouding, natuur en landschap en de bedrijfseconomie aan de orde. De nadruk in de omschrijving ligt op de winst die door het toepassen van Boeren voor Natuur wordt behaald.

Om de winst en daarmee de effectiviteit van de pilot aan te tonen, wordt in het eerste jaar een 0-meting uitgevoerd. In de daaropvolgende jaren wordt een groot aantal fysische en biotische parameters onderzocht. Om de veranderingen in de waterhuishouding, natuur en landschapskwaliteit te monitoren, worden inventarisaties uitgevoerd van o.a. broedvogels, (water)planten, zoogdieren en vissen. Deze geven samen een goed beeld van de ontwikkelingen van de natuurwaarden en de belevingswaarde van het landschap. Ook wordt gevolgd of de bedrijfsontwikkeling van het bedrijf is zoals we verwachten.

Ten aanzien van de landschapselementen zijn afspraken gemaakt met de boer over de nieuwe landschapselementen, het eindbeeld, de inrichting en het beheer. De afspraken betreffen uitsluitend de nieuwe landschapselementen. Het beheer van de bestaande landschapselementen gebeurt door Twickel.

1 Doelen van de deelnemende partijen

Boeren voor Natuur is een visie op het landelijk gebied met een grotere rol voor de boer als landbouwer en beheerder. Behoud en herstel van natuur en landschap gaan samen met agrarische bedrijfsvoering. Duurzaam en op economisch verantwoorde wijze ondernemen is gekoppeld aan een hoogwaardig leefmilieu in het buitengebied ten behoeve van de hele samenleving.
Verschillende overheden en particuliere organisaties werken daarom mee aan het realiseren van deze visie.
Om de visie te bereiken wordt van de boeren innovatief vakmanschap en maatwerk in de inzet van vee en materiaal gevraagd. Het resultaat is een afwisselend beeld van natuur- en bosgebieden met kleinschalige landbouwgronden, omzoomd door struwelen en houtwallen, doorsneden met meanderende beken. Waarin een brede flora en fauna weer de ruimte vinden om zich te vestigen en tot bloei te komen.

Bij het project Boeren voor Natuur zijn diverse overheden betrokken. Centraal staat de bijdrage die de eigen “Boeren voor Natuur” op de deelnemende bedrijven kan leveren aan de kwaliteit van het landelijk gebied. Per organisatie ligt het accent daarbij anders.
Het waterschap Regge en Dinkel streeft naar het herstel van een veerkrachtig natuurlijk watersysteem, gericht op kwaliteitswater ten behoeve van de gebieden waarbij behoud en herstel van de ontwikkeling van natuurwaarden centraal staan. Hiermee speelt het waterschap in op de doelen die gesteld worden door de kaderrichtlijn water en het waterbeheer van de 21e eeuw.
De Regio Twente en de gemeenten Hof van Twente en Hengelo opereren vanuit hun zorg voor de kwaliteit van hun buitengebied als drager van het leefmilieu van haar bewoners. Zij zien in dit project een mogelijkheid die kwaliteit op een duurzame manier aan te geven. Zij spelen hiermee in op de maatschappelijke vraag naar een hoogwaardig leefmilieu. In deze werkwijze zien zij een andere wens vervuld.

De tegenstelling tussen landbouw en landschap en natuur vervaagt op een economisch verantwoorde wijze. Hiermee krijgen de betrokken boerenbedrijven een duurzaam perspectief. De boer blijft beheerder van het buitengebied en draagt bij aan de economie van dat gebied.
De Regio tenslotte ziet in Boeren voor Natuur een uitgangspunt voor nieuwe product – marktcombinaties die de economie van het platteland kunnen ondersteunen.
Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit motiveert haar deelname aan dit project vanuit de nota Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur. Zij wil op integrale, duurzame wijze doelen realiseren op de beleidsvelden natuur, landschap, water en cultuurhistorie. Met name binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de nationale landschappen. Twickel is een kerngebied in de EHS. Met dit project wil het ministerie ook een impuls geven aan de leefbaarheid van het buitengebied.
Voor de provincie Overijssel is de inrichting van duurzame overeenkomsten voor het herstel en behoud van het buitengebied een belangrijk doel, evenals de samenwerking van de belanghebbende partijen, zowel overheden als particuliere instanties. Hiermee wil zij de kwaliteit en leefbaarheid van het buitengebied bevorderen.
De Stichting Twickel tenslotte ziet in Boeren voor Natuur een goede invulling van de vele natuur en landschapswensen op agrarische grond - behoud en ontwikkeling -, met behoud van het agrarische bedrijf en de rol van de boer in het buitengebied en op het landgoed in het bijzonder.

Rol van Brussel

In dit project vloeien overheidsmiddelen naar ondernemers. Dit maakte een toetsing door Brussel noodzakelijk. Uiteindelijk is tweemaal een verzoek naar Brussel verzonden. Na de beantwoording van het eerste verzoek is het project op een aantal punten aangepast.

De contractpartij voor de boeren is nu de provincie. Brussel stond niet toe dat een op te richten stichting deze rol zou vervullen; de landschapsgerichte bedrijven konden niet participeren in dit project. Brussel verwees dit naar de omvormingsregels van de Subsidieregeling Natuurbeheer.

Vanuit de Nederlandse catalogus groenblauwe diensten willen de partijen de landschapselementen voor de natuurgerichte bedrijven invullen. Brussel verleende op het eerste verzoek alleen toestemming voor de (runder) melkveehouderijen. Dit maakte een tweede verzoek noodzakelijk, en wel voor schapen- en zoogkoeienhouders. Ook hierop verleende Brussel haar toestemming.

Brussel staat uitbreiding van dit project niet eerder toe dan nadat er een evaluatie heeft plaatsgevonden na 10 jaar. Hierdoor gedwongen zijn er ontbindende bepalingen opgenomen in de overeenkomsten.

2 Erve Loninkwoner, een introductie

In Beckum en op Landgoed Twickel ligt het bedrijf van Marwin Hofstede, Erve Loninkwoner. Een erf waarmee de familie al 150 jaar verbonden is. Van jongs af aan heeft Marwin Hofstede al de passie meegekregen om als volgende boer in lijn te gaan ondernemen. Na de Hogere Agrarische School had hij nog steeds de wil om te gaan boeren en overwoog hij de opties. “Of substraatteler op de vierkante blokken van de Flevopolder of boeren langs een alternatieve weg op de gronden langs de Hagmolenbeek.”

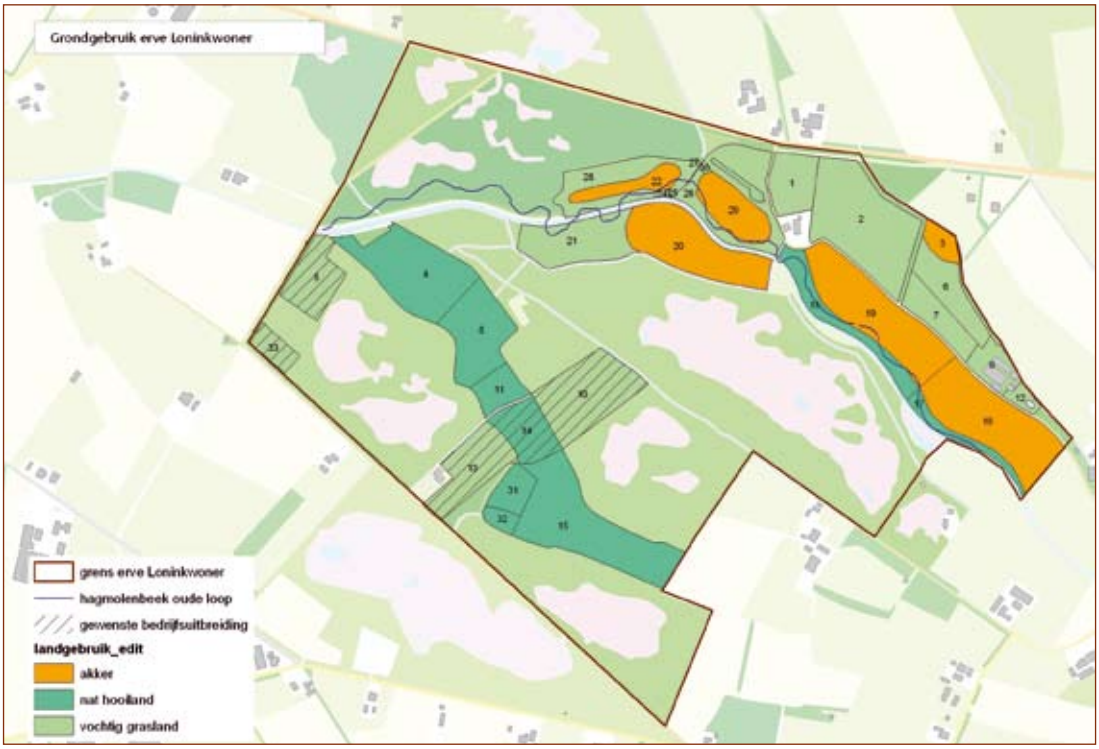
Door zijn studie heeft Marwin een enorme kennis opgedaan over mineralen en compostering; hij zag mogelijkheden om op een andere manier zijn geld te verdienen op Loninkwoner. Want als de maatschappij graag water wil bergen, een meer natuurlijke loop in de Hagmolenbeek wil, de Buitenbeek anders wil aanleggen en een extensief beheer van landbouwgronden wil realiseren en bovendien daarvoor wil betalen, dan wil hij die diensten wel leveren. Daarom zag en ziet hij in het pilotproject Boeren voor Natuur een enorme uitdaging om anders te boeren, nieuwe productiesystemen te vinden en risicospreiding toe te passen op het bedrijf. Een duidelijke ondernemerskeuze: inkomsten genereren uit landbouw, uit natuur- en landschapsbeheer en uit waterberging.

Marwin wil vanuit de visie Boeren voor Natuur zijn schapenbedrijf exploiteren en naast de hoge cultuurgronden ook de lage bevloeiingsvelden en de heide benutten. Door begrazing, bevloeiing en plaggen en composteren wil hij een rendement uit zijn bedrijf halen. Een bedrijf dat geen bedreiging voor de omgeving vormt. Integendeel, door de herinrichting van de Hagmolenbeek en de Buitenbeek en door de aanleg van meerdere landschapselementen krijgt de natuur meer ruimte en gaat een symbiose aan met zijn landbouwtak.
Zijn grote ambitie ligt in het bewijzen van het nut van aandacht voor mineralen in brede zin. En dan niet op de manier zoals de Minas-boekhouding voorschrijft, maar in het benutten van wat je voor handen hebt.

Marwin wil zich toeleggen op het produceren van vleeslammeren en fokmateriaal voor derden.
De Swifter kan deze beide doelen realiseren en past prima in dit plaatje. Een deel van de werkzaamheden op het land wil hij uitbesteden.
Het composteren doet hij zelf, want het oog van de meester...

De ligging van het bedrijf en de gronden staat weergegeven in figuur 1. Bij de opstart van de pilot Boeren voor Natuur zal Erve Loninkwoner de beschikking hebben over 28,24 hectare cultuurgrond; 2,19 hectare wordt als nieuw landschapselement ingericht. In het streefbeeld is er 33,22 hectare cultuurgrond ter beschikking en blijft er 2,19 hectare landschapselement.

Figuur 1 Plangebied voor het natuurgerichte bedrijf Hofstede

nummer	grondgebruik	bijzonderheden
1	vochtig grasland	bestaande pacht
2	vochtig grasland	bestaande pacht
3	akker	bestaande pacht
4	nat hooiland	bestaande pacht
5	vochtig grasland	gewenste uitbreiding
6	vochtig grasland	bestaande pacht
7	vochtig grasland	bestaande pacht
8	nat hooiland	bestaande pacht
9	huisperceel	bestaande pacht
10	vochtig grasland	gewenste uitbreiding
11	nat hooiland	bestaande pacht
12	tuin/vochtig grasland	bestaande pacht
13	vochtig grasland	gewenste uitbreiding
14	nat hooiland	gewenste uitbreiding
15	nat hooiland	bestaande pacht
16	akker	bestaande pacht
17	nat hooiland	bestaande pacht
18	nat hooiland	bestaande pacht
19	akker	bestaande pacht
20	akker	bestaande pacht
21	vochtig grasland	bestaande pacht
22	akker	bestaande pacht
23	vochtig grasland	bestaande pacht
24	vochtig grasland	bestaande pacht
25	vochtig grasland	bestaande pacht
26	vochtig grasland	bestaande pacht
27	vochtig grasland	bestaande pacht
28	vochtig grasland	bestaande pacht
29	akker	bestaande pacht
30	vochtig grasland	bestaande pacht
31	nat hooiland	bestaande pacht
32	nat hooiland	bestaande pacht
33	vochtig grasland	gewenste uitbreiding

3 Waterhuishouding

3.1 Huidige situatie

De Hagmolenbeek heeft vroeger meanderend in zijn beekdal gelegen. Tijdens de dertiger jaren van de vorige eeuw is de beek recht getrokken, gestuwd en verdiept. Het beekdal is daarbij opgehoogd. De Buitenbeek maakte deel uit van een ingenieus vloeiweidensysteem (Baayens e.a. 2006). Het water kon via openingen afgelaten worden over de lager gelegen weides, enerzijds om de voedingsstoffen te benutten als bemesting en anderzijds om de vorst uit de grond te houden. Deze opgeleide beek is niet meer functioneel. Er is een nieuwe beek gegraven door de laagste gronden. Het profiel van de opgeleide beek is nog intact; het ligt ten zuiden van de huidige Buitenbeek. De 'genormaliseerde' Hagmolenbeek heeft momenteel een lage ecologische kwaliteit. Daarnaast is er in dit smalle beekdal nu geen ruimte voor waterberging, waardoor hoge piekafvoeren optreden. Het peilbeheer is afgestemd op de lage delen met intensief beheerd grasland en heeft een negatieve invloed op de door de landbouwpercelen omsloten natuurgebieden. Er is hierdoor sprake van verdroging van de van oorsprong natte heidevelden. Ook voor de hogere landbouwgebieden echter is het peil aan de lage kant.
De 'nieuwe' Buitenbeek heeft een vergelijkbare effect opzijn omgeving.

Belangrijke aandachtspunten zijn overtollig water bovenstrooms vasthouden of bergen voordat het tot afvoer komt. Dit kan gerealiseerd worden door combinaties te zoeken met natuur, landbouw of recreatie.

Het plangebied is in het waterbeheerplan van het waterschap aangeduid als kwaliteitswater. Het watersysteem dient een zo natuurlijk mogelijke invulling te krijgen, afgestemd op de aanwezige dan wel te ontwikkelen hoge natuurwaarden.

Het streefbeeld voor de Hagmolenbeek is een natuurlijk meanderende en vrij afstromende waterloop binnen de begrenzing van het beekdal dat met enige regelmaat zal overstromen. De lage overstromingsgronden zullen begroeien met plantensoorten kenmerkend voor natte hooilanden die vervolgens benut kunnen worden in de natuurgerichte bedrijfsvoering.

Het streefbeeld voor de Buitenbeek is het herstellen van de oude cultuurhistorische situatie, gecombineerd met waterberging. Van oudsher stond dit gebied onder menselijke invloed. Rond 1800 werd het water via een vloeiveldensysteem benut voor bemesting van weidepercelen.
De voedingsstoffen uit het water stimuleerden de gewasproductie (Baaijens e.a. 2006).

3.2 Streefbeeld

Het huidige watersysteem heeft drie belangrijke knelpunten; verdroging van natuur en hoger gelegen landbouwgronden in zomersituaties, snelle afvoer van water tijdens zeer natte periodes en de beek functioneert niet als ecologisch systeem. Om deze knelpunten in het watersysteem op te lossen dient het watersysteem aangepast te worden Het nationale beleid vertaald in de kader richtlijn water (KRW) en waterbeleid 21ste eeuw (WB21) zijn daarbij leidend.

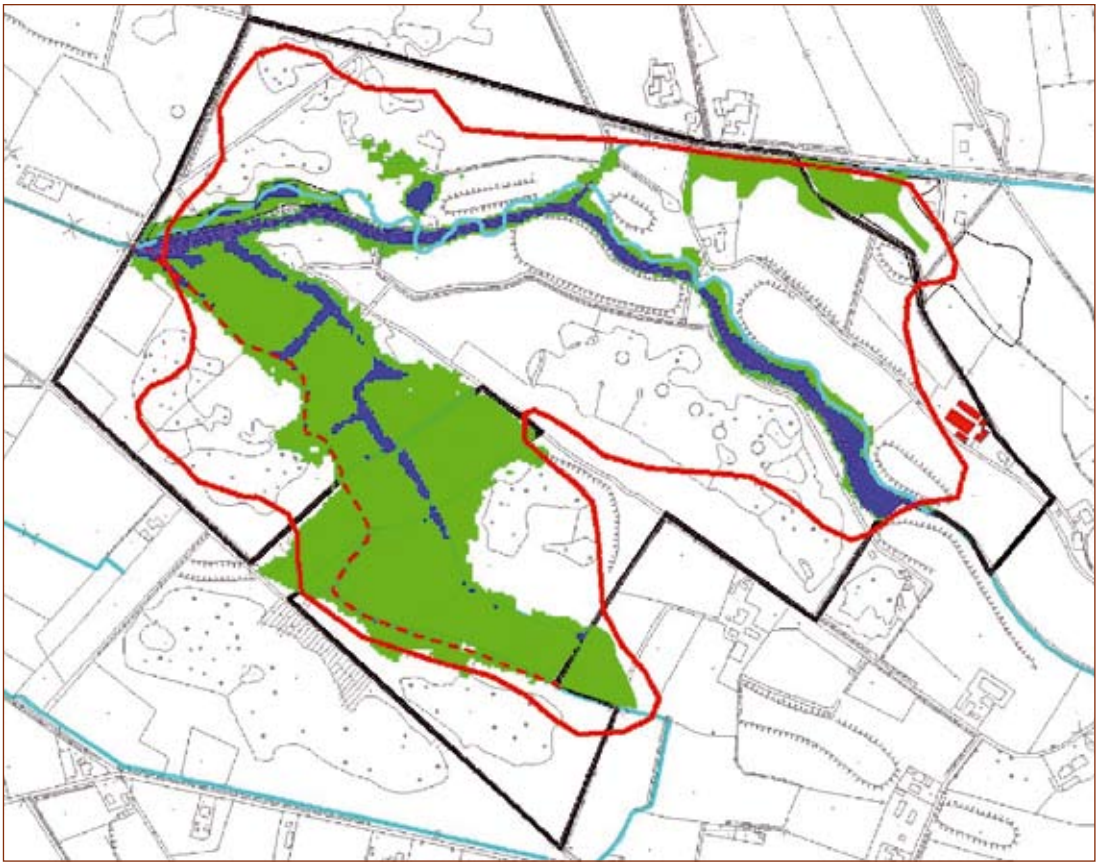
Opmerkelijk was ook dat dit gebied werd gebruikt voor berging om hiermee ook stroomafwaarts gelegen gebieden te kunnen bevloeien. Herstel van dit vloeisysteem in combinatie met natuurlijke waterberging is een goede mogelijkheid. De functionaliteit is echter sterk afhankelijk van verschillende parameters. Waterberging, het natuurlijk vast houden van water op het maaiveld gedurende een aantal dagen per jaar is uitgangspunt. Bij de inrichting dient ook rekening gehouden te worden met een mogelijk toekomstig toepassen van een vloeiveldensysteem. Daarvoor dienen een aantal historische landschapselementen hersteld te worden.

Andere parameters krijgen ook een andere invulling: de referentie-grondwaterstanden (zie basisrapport Boeren voor Natuur op Twickel) worden nagestreefd door aanpassing van leggerwatergangen en detailontwatering. Referentie-grondwaterstanden van 1930 representeren het grondwatersysteem voor het grootschalig menselijk ingrijpen. Herstel van de natuurlijke grondwaterstanden brengt door mineralen aangerijkt grondwater weer in het maaiveld waardoor een natuurgerichte landbouw mogelijk wordt. Door de hogere beekpeilen en daardoor verminderde drainage profiteren de omliggende natuurterreinen van een vermindering van de verdroging.
In het beekdal zijn voor de waterberging periodieke overstromingen nodig.

Deze beginnen vanaf 1/2Q, dit is een afvoersituatie die gemiddeld tussen de 10 en 20 dagen per jaar voorkomt. Overstromingen zorgen voor de aanvoer van voedingsstoffen. Hierdoor blijft de gewasproductie hoog, ondanks het niet meer gebruiken van kunst-mest. Het beekprofiel wordt verkleind waardoor ook de gewenste stroomsnelheid gerealiseerd kan worden.
De gemiddelde stroomsnelheid in de watergang bij 1/4Q (dit is een afvoersituatie die gemiddeld 80 dagen per jaar voorkomt of wordt overschreden) is 0,2 tot 0,4 m/s. Dit streven is gebaseerd op de doelstellingen van het waterschap en worden ook verwoord in de Kaderrichtlijn Water. In combinatie met inundaties is deze hoge stroomsnelheid een voorwaarde voor het optreden van dynamische beekprocessen.

De onderstaande kaart geeft de situatie aan die bereikt zal worden nadat de doelstellingen gerealiseerd zijn.

In blauw en groen staan de overstromingen (inundaties : blauw: 1Q; groen: 2Q). De rode lijn is de buitengrens van het gebied waar de grondwaterstand significant opschuift richting de gewenste referentiewaarden. Het natuurlijke tracé van de Hagmolenbeek is aangegeven (lichtblauw), evenals het opgeleide tracé van de Buitenbeek (rood gestippeld).

3.3 Ruimtelijke uitwerking

De volledige beekdalen van de Hagmolenbeek en Buitenbeekworden ingezet voor de waterfunctie. Deze dalen zullen daarmee gebruikt worden voor de bestaande agrarische functie en voor het vasthouden (grondwater) en bergen van water (oppervlaktewater). De basis voor het tracé van de Hagmolenbeek is de historische kaart uit 1930. Voor de Buitenbeek wordt het nog aanwezige, historische opgeleide, tracé hersteld. Om het streefbeeld te realiseren is het noodzakelijk dat het rode, omcirkelde perceel onderdeel uitmaakt van de planvorming.

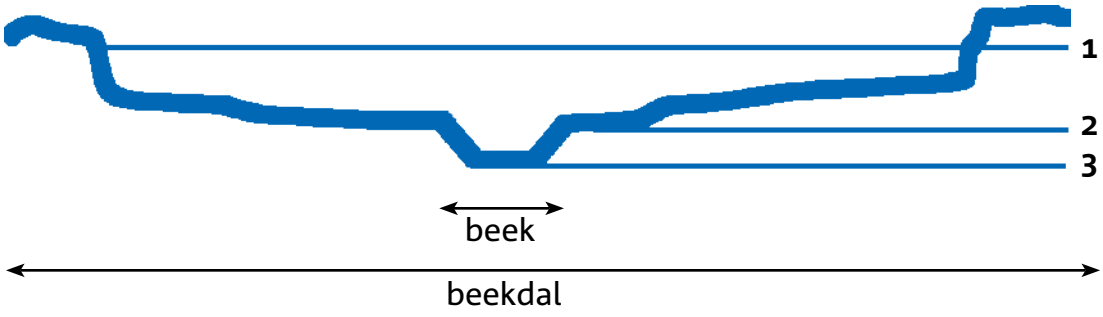
De huidige Buitenbeek wordt dan nagenoeg gedempt.
De afmetingen van het beekdal van de Hagmolenbeek worden opgehangen aan het peil (1) dat zelden voorkomt, 2Q in waterschapstaal. De insteek van de beek ligt 50 cm lager; dit is het peil (2) dat gemiddeld zo'n 10 tot 20 dagen per jaar voorkomt 1/2Q. Het 'normale' peil (3) van de beek ligt nog zo'n 20 cm lager. Er staat dan zo'n 40 cm water in de beek.

Door de natuurlijke variatie in beekdalhoogte en -breedte zal het dwarsprofiel er niet overal zo uit hoeven te zien, maar het geeft wel een gemiddeld profiel aan. De bodembreedte van de beek is 0,75 m met tweezijdig taluds van 1:1. Buiten het beekprofiel wordt het huidige maaiveld gehandhaafd.

Dit dwarsprofiel wordt in bovenstroomse richting tot de stuw, die op de grens van het plangebied ligt, aangehouden. De uitstraling in bovenstroomse richting is, vanwege deze stuw, beperkt.

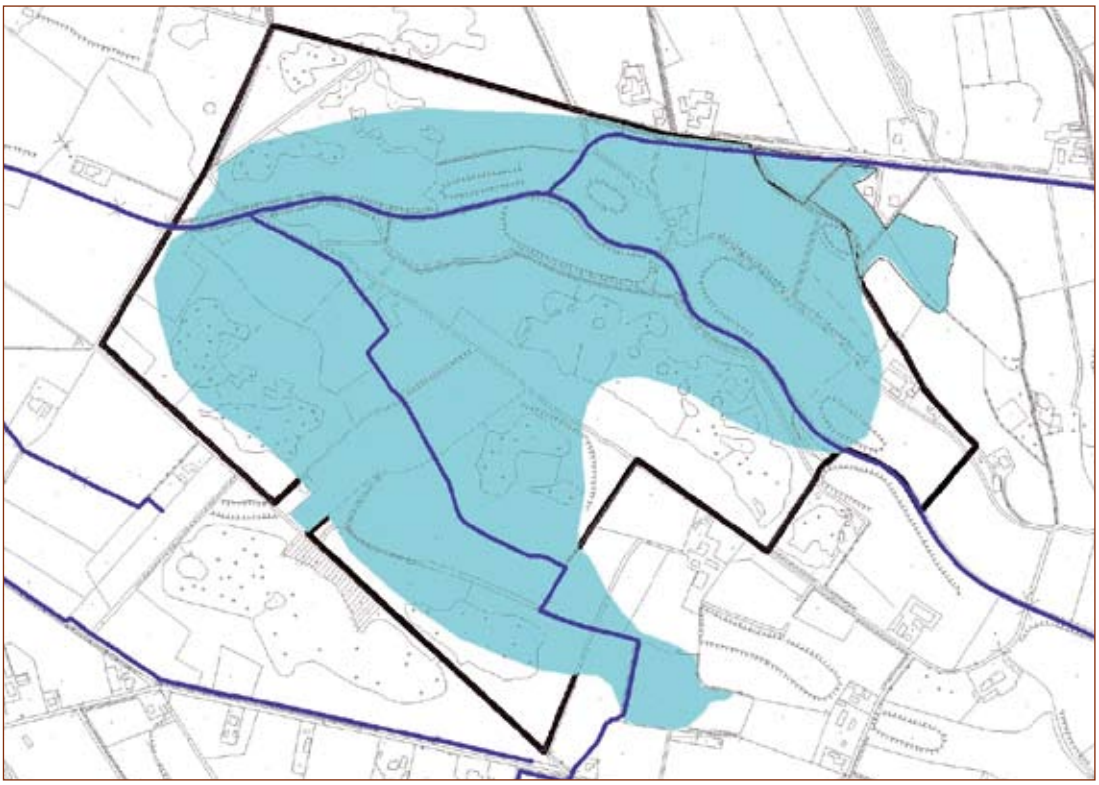
Detailontwatering
De referentie GHG is ondieper dan 20 cm, te bereiken door een intensief, ondiep greppel-stelselOm de 10 meter mag er een greppel van maximaal 30 cm diep aanwezig zijn. Diepere ontwateringsmiddelen zijn ongewenst! Dit geldt ook voor bestaande slootjes en greppels. Het huidige detailontwateringssysteem zal vergeleken worden met bovenstaande normen en hierop aangepast worden. Daarbij mag het aantal ontwateringsmiddelen maximaal gelijk zijn aan wat hierboven beschreven is.

Beheer van de watergangen
In het plangebied wordt geen vast peilbeheer aangehouden. Het ontwerp van de watergang en daarmee de peilen is afgestemd op de doelstellingen vanuit het gedachtegoed van Boeren voor Natuur.
Beide watergangen (Hagmolenbeek en Buitenbeek) worden natuurlijk ingericht. Het onderhoud is extensief. Het natte profiel is in beheer bij het waterschap, schuine oevers buiten de waterlijn worden onderhouden door de aanliggende eigenaar. Onderhoud vindt plaats zodra er bovenstrooms ongewenste opstuwing plaatsvindt; om dit te bepalen moet een peilschaal geplaatst worden. Voor het onderhoud van de Hagmolenbeek moet een zijde bereikbaar zijn voor het machinaal maaien. Afvoer maaisel vindt plaats naar de aanliggende eigenaar. De opgeleide Buitenbeek loopt door het bos. Onderhoud hier beperkt zich tot vrij houden van het profiel.

Uitstraling buiten het plangebied

Het plangebied is zodanig gekozen dat de meeste maatregelen zonder negatieve effecten buiten het plangebied genomen kunnen worden. Als het streefbeeld binnen het hele plangebied gerealiseerd wordt, heeft de bijbehorende waterhuishouding invloed op drie locaties die in handen zijn van andere eigenaren. Deze zijn geïnformeerd over deze plannen. Het gesprek over invulling van deze maatregelen wordt nog gevoerd.

4 Natuur en landschap

Door de extensivering van het landbouwkundig gebruik in combinatie met vernatting krijgt de natuur op Erve Loninkwoner meer ruimte. Uitbreiding van het bedrijf leidt tot een groter aaneengesloten gebied zonder enclaves met regulier landbouwkundig gebruik. Dit biedt ruimte de waterhuishouding verder aan te passen zonder dat de gebruiksmogelijkheden op de naastliggende percelen verslechteren.

De herinrichting van het oorspronkelijke beekdal van de Hagmolenbeek leidt tot een natuurlijker karakter van de beek en de directe omgeving, overeenkomstig de situatie rond 1930. Langs de beek ontstaan steile, afkalvende oevers in de buitenbochten. In de binnenbochten treedt sedimentatie op en ontstaan flauwe oevers. Deze differentiatie in de beekloop leidt tot geschikte biotopen voor veel organismen van natuurlijke beken, waaronder vissen, macrofauna en insecten.

In het dal van de Buitenbeek wordt het historische bevloeiingssysteem hersteld, inclusief het watervoerend maken van de oude opgeleide Buitenbeek. Doel is herstel van de bevloeiing in een functionele moderne toepassing.Bevloeiing levert voedingsstoffen voor het grasland en bestrijdt onkruiden. De omvang van de bevloeiing wordt bepaald door het aanbod van water. Dit vergt nader onderzoek. In dit dal wordt de werking van de bestaande drainage ongedaan gemaakt.

Naast de herinrichting van deze beken heeft ook het verondiepen van de interne, sterk drainerende kavelsloten een groot effect op de waterhuishouding. Dit leidt met name tot hogere grondwaterstanden, waardoor het kalk- en ijzerrijke grondwater de bouwvoor bereikt. Dit legt de grote hoeveelheden fosfaat vast die door het intensieve grondgebruik in de bouwvoor zijn opgeslagen, waardoor een sterke verruiging wordt voorkomen. Het grasland mag na eventuele overstroming of langdurige regenval niet te lang onder water staan. Oppervlakkige begreppeling kan hieraan tegemoet komen.

Door de vernatting worden de vele subtiele verschillen in groeiplaats hersteld, waardoor vele soorten planten zich hier opnieuw kunnen vestigen. Op dit moment zijn de meeste aan kwelsituaties gebonden planten uitsluitend in de sloten en poelen aanwezig.

In de startsituatie heeft Marwin Hofstede circa 28,2 hectare landbouwgrond in gebruik. Het streven is om binnen een aantal jaren de oppervlakte landbouwgrond te vergroten naar ruim 33,2 hectare. Op langere termijn is een verdere groei van het bedrijf wenselijk. Gezien de vele onvoorspelbare factoren, is het opstellen van een streefplan voor de verdere toekomst weinig zinvol. Na de start van Boeren voor Natuur is het landbouwkundig gebruik ten opzichte van regulier agrarisch gebruik behoorlijk extensief.

4.1 Grondgebruik

Graslanden

De doelstelling voor de graslanden omvat in hoofdlijn het vergroten van de natuurwaarden uitgaande van beweiding dan wel hooilandbeheer. De natste percelen bieden de beste mogelijkheden voor een hooilandbeheer, eventueel gecombineerd met nabeweiding (zie onder kopje nat hooiland). De belangrijkste sturende factoren in de natuurontwikkeling op met name de natte en vochtige graslanden zijn het grondwater en het beheer. De verwachting is dat met de geplande aanpassing van de waterhuishouding en een gewijzigd grondgebruik de natuurwinst hier groot zal zijn. Het tempo waarmee de karakteristieke hooilandplanten zich vestigen is mede afhankelijk van de hoeveelheid fosfaat die nog in het bodemprofiel is opgeslagen en de hoeveelheid ijzer die de fosfaat kan bufferen.

Schapendrift

Een bijzonder nieuw element is een schapendrift tussen het erf en het Beudersveld, over de Hagmolenbeek heen. Door beweiding en wat minder betreding kunnen zich hier vlak bij het raster kleine rozetplanten handhaven als Muizenoor, Biggenkruid en Madeliefje. Verder zijn planten te verwachten als Duizendblad en Vlasleeuwenbekje.

Natte hooilanden

De natste percelen liggen na de herinrichting met name in het dal van de Buitenbeek en direct naast de Hagmolenbeek. Ze bieden de beste mogelijkheden voor een hooilandbeheer, eventueel gecombineerd met nabeweiding. De verwachting is dat na verondiepen van de kavelsloten en een aantal jaren beheer conform de principes van boeren voor natuur de natuurwaarde met name in de graslanden sterk toeneemt. Juist hier nemen door vernatting de agrarische gebruiksmogelijkheden sterk af. De bedrijfsvoering is hier sterk afhankelijk van de grondwaterstand en van het weer, zodat aan de boer hoge eisen gesteld worden ten aanzien van zijn vakmanschap, flexibiliteit en kennis van de grond.

Vochtig grasland

De vochtige graslanden worden gebruikt voor beweiding en/of ruwvoerwinning. Afhankelijk van de voerbehoefte en wintervoorraad zal de boer hiervoor in zijn bouwplan jaarlijks een nieuwe afweging maken. De verwachting is echter dat het grondgebruik op hoofdlijnen jaarlijks hetzelfde is, zodat de karakteristieke graslandsoorten de kans krijgen duurzaam een plaats te verwerven.
De vochtige graslanden worden gehooid en regelmatig beweid (voorbeweiding of nabeweiding) door de schapen. De vegetatie kan zich hier verder ontwikkelen naar een soortenrijke Kamgrasweide met veel grassoorten zoals Engels raaigras, Timoteegras, Gestreepte witbol, Grote vossenstaart, Beemdlangbloem, Rood zwenkgras, Veldbeemdgras, en Zachte dravik. Verder komen in dit graslandtype kruiden voor als Witte klaver, Madeliefje, Scherpe en Kruipende boterbloem, Veldzuring, Vertakte leeuwentand en Pinksterbloem.
Op de wat lagere plekken zijn overgangen naar de Associatie van Boterbloemen en Waterkruiskruid te verwachten.

Onderdeel van het natuurgericht boeren is dat er niet wordt gespoten met herbiciden. De verwachting is dat er nauwelijks storingsplanten zullen ontwikkelen als Ridderzuring, Grote brandnetel, Akkerdistel, Kweek en Pitrus. Deze zijn zowel landbouwkundig als uit oogpunt van natuurbeheer ongewenst. Het vrijwel ontbreken van deze soorten is te danken aan goed graslandbeheer. Maaien, licht bemesten en het gesloten houden (niet beschadigen) van de zode voorkomt de vestiging van deze planten. Enkele malen kort afmaaien, in combinatie met het toedienen van potstalmest lijkt op Erve Loninkwoner een goede remedie om de Pitrus te verdringen ten gunste van de grassen.

Akkers

De agrarische doelstelling van de akker is het verbouwen van voldoende (winter) voorraad voor het vee. Vanuit het oogpunt van natuur en landschap is het doel om, door de aanleg van een extensief beheerde graszoom langs de buitenrand, de soorten planten en dieren die gebonden zijn aan akkers een groeiplaats of biotoop te bieden. In het streefplan is op circa 25% van het oppervlak bouwland gepland. De akkers liggen minder in de invloedssfeer van het grondwater, zodat vooral het grondgebruik sterk sturend is voor de ontwikkeling van de natuurwaarden. Marwin Hofstede is in principe vrij om te bepalen hoe hij de bedrijfsvoering wil indelen, maar duidelijk is dat hij zelf het voer voor zijn vee moet verbouwen. In de bedrijfsvoering onder Boeren voor Natuur worden de bouwlanden met rogge en tarwe bewerkt met de wiedeg, waardoor concurrerende onkruiden als Akkerwinde en Zwarte nachtschade effectief worden bestreden, en waarbij tegelijkertijd voldoende ruimte blijft voor veel karakteristieke akkeronkruiden zoals Korenbloem, Akkervioolte, Margriet, Smalle wikke, Ringelwikke, Veldereprijs en Grote windhalm.

Steilrand

Een opvallend element vormt de manshoge steilrand langs de es aan de zuidkant van de Hagmolenbeek. Doordat hier schraal zand wordt aangesneden en ook vocht uittreedt, is hier sprake van een merkwaardige combinatie van heidesoorten met grondwaterplanten. In totaal komen hier meer dan 40 soorten hogere planten voor, waaronder Struikhei, Dophei, Hazenzegge, Sint-Janskruid, Vliegden, Wolfspoot, Grauwe wilg, Tormentil en Wilde bertram. Een minder algemene soort die deze wisselvochtige standplaats bij uitstek karakteriseert is Liggend hertshooi. De verwachting is dat door een beheer van maaien en afvoeren de soortenrijkdom vergroot.

Plas en Moeras

De laagste gronden direct langs de Hagmolenbeek zullen regelmatig overstromen door het voedselrijke beekwater. Hierdoor ontstaat een hoog productieve, eutrafente, opgaande begroeiing met veel soorten uit de Rietklasse. Op een aantal plekken is het te nat voor voederwinning zodat het als een landschapselement wordt opgevat (landschapselement 18 op de kaart). Voor het bedrijf betekent het jaarlijks maaien en composteren van deze vegetatie een belangrijke bron van mineralen (met name fosfor en kalium).

Het maaien kan alleen plaatsvinden in de droogste periode (augustus) met licht materieel. Zonder maaibeheer zou een dergelijk moeras al gauw dichtgroeien met Grauwe wilg en Zwarte els; dit is zowel uit het oogpunt van natuurontwikkeling als vanuit natuurgerichte bedrijfsvoering ongewenst.
Het ontwikkelen van moeras betekent een belangrijke impuls voor de fauna. Vogelsoorten als Watersnip, diverse eenden (Slobeend, Wilde eend) en Waterhoen kunnen hier broeden.

Beken

De Hagmolenbeek en de Buitenbeek zijn op dit moment sterk overgedimensioneerd. Ze herbergen hierdoor een type waterplantenvegetatie dat eerder kenmerkend is voor stilstaande wateren dan voor stromende beken. De Hagmolenbeek wordt verondiept en zoveel mogelijk op de oorspronkelijke plek in het beekdal aangelegd. Direct langs de beek wordt een nat hooiland/moeras ontwikkeld. Door de herinrichting van de beek, waarbij het profiel van de beek wordt verkleind, neemt de stroomsnelheid van het water toe en komt een proces van meandering op gang. Hierbij ontstaan steile, afkalvende oevers langs de buitenbochten. In de binnenbochten treedt sedimentatie op en ontstaan flauwe oevers. Deze differentiatie in de beekloop leidt tot geschikte biotopen voor veel organismen van natuurlijke beken, waaronder vissen, macrofauna en insecten. De Hagmolenbeek wordt in de nabijheid van de Huttenveldweg naar de oude loop door het bos verlegd. De bestaande loop wordt niet gedempt en zal zich door een natuurlijk proces van verlanding uiteindelijk ontwikkelen naar een elzenbroekbos.

Omliggende natuurgebieden

Het bedrijf van Hofstede omsluit de heideterreinen Beundersveld en Kopdennen en wordt door nog drie andere voormalige natte heiden begrensd, waaronder het Huttenveld. Door toepassing van Boeren voor Natuur worden twee belangrijke voorwaarden gecreëerd die het voortbestaan van de natte heiden voor de toekomst garanderen: herstel van de waterhuishouding en herstel van de continuïteit van het beheer. Na de herinrichting van het watersysteem wordt de zogenaamde referentiewaarde bereikt, met waterstanden die overeenkomen met de historische situatie. Dit leidt tot optimale condities voor natte heide (Associatie van Gewone dophei) en de daarmee samenhangende gemeenschappen. Tot nu toe zijn de zomerwaterstanden veel te laag (tot meer dan 1 m beneden maaiveld), terwijl 30 cm tot 50 cm optimaal is voor dit vegetatietype.

Door de vernatting treedt vergrassing minder snel op, krijgt opslag minder kans en neemt het aantal kenmerkende soorten van de vochtige heide geleidelijk toe. Binnen dit project is het mogelijk de heide in de zomer door schapen te laten begrazen, gecombineerd met het incidenteel plaggen van een deel van de heide. Tezamen is dit een optimaal heidebeheer. De plaggen kunnen worden benut voor de mineralenkringloop; ze worden vermengd met de schapenmest en gecomposteerd, waarna de compost op de essen als mest wordt benut. Het regelmatig plaggen van een klein gedeelte van de heide leidt ertoe dat voortdurend ruimte wordt geboden aan de pionierbegroeiingen die aan de eigenlijke Dophei-gemeenschap voorafgaan. Het betreft vooral de Associatie van Moerswolfsklauw en Snavelbies waarin ook veel Kleine en Ronde zonnedauw, Veenpluis en veenmossen voorkomen. Een dergelijk beheer verdient veruit de voorkeur boven een discontinue grootschalige (en ook dure) ingreep, waarna het systeem weer ‘wegzakt’. Van de heide afhankelijke planten en dieren kunnen zich dan nauwelijks handhaven. De verwachting is dat na 40 jaar de heide zich weer ontwikkelt tot een open terrein met nauwelijks opslag, waarop weer Wulpen kunnen broeden.

Bossen

Het opzetten van de waterstanden betekent voor de natste bossen rond de heidevelden met een ondergroei van voornamelijk Pijpenstrootje een ontwikkeling in de richting van het Berkenbroekbos, met soorten als Zompzegge, Moeraszegge, Melkeppe, Gagel en diverse veenmossen. Voor de wat hoger gelegen bossen leidt de vernatting tot een hoger grondwaterpeil, waardoor de bodem enigszins gebufferd wordt en de omstandigheden gunstiger worden voor een rijke ondergroei met echte bosplanten. De reactie van de vegetatie is in bossen echter zeer langzaam omdat de soorten zich moeilijk vestigen. Waar het oppervlaktewater bij inundatie tot in het bos kan doordringen is een verschuiving te verwachten in de richting van het elzenbroek.

4.2 Landschapselementen

Binnen de pilot Boeren voor Natuur worden uitsluitend afspraken gemaakt over nieuwe landschapselementen. De nieuwe landschapselementen bestaan op Erve Loninkwoner vooral uit voarheggen, greppels in combinatie met struweel/hakhout en moeras. Door de aanleg van deze elementen wordt het landschappelijk beeld van rond 1930 deels hersteld.

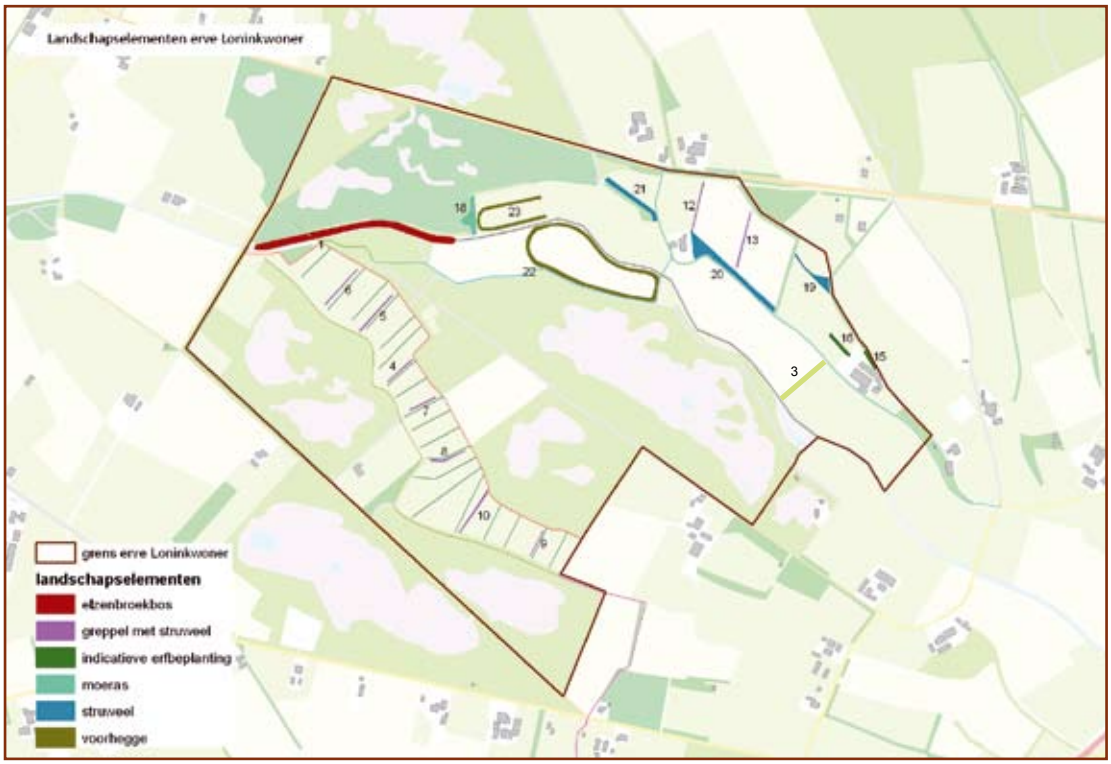
De ondergrond voor de nieuwe landschapselementen wordt uit het agrarisch gebruik genomen. De vergoeding voor deze landschapselementen is opgebouwd uit een vergoeding voor de ondergrond en een vergoeding voor het beheer van de nieuwe landschapselementen. De berekening van de vergoedingen zijn onderbouwd met de bedragen uit de catalogus Groen Blauwe diensten die door Brussel is goedgekeurd.

De nieuwe landschapselementen zijn deels functioneel van aard, zoals de nieuw te graven greppels die het overtollige regenwater afvoeren.
Een ander deel wordt aangelegd op moeilijk te bewerken plaatsen en langs bossen en houtwallen, waar veel schaduwwerking de groei van gewassen sterk beperkt.

Voarheggen

Om een aantal essen wordt een beplantingsstrook aangelegd bestaand uit een kruidenrijke rand (voarheggen) in combinatie met op de steilranden plaatselijk struikenopslag. Een attractieve, bonte rand draagt extra bij aan de landschapsbeleving voor de wandelaars die van het hier lopende pad gebruik maken. Daarnaast vormt een dergelijke rand een belangrijke biotoop voor inmiddels zeldzame vogels van het cultuurlandschap als Patrijs, Kwartel en Veldleeuwerik. Ook voor kleine zoogdieren (muizen) en hun predatoren zijn dergelijke randen belangrijk. De plantengroei op de steilranden en de voarheggen kan door de verschraling van de aanliggende grasstrook in kwaliteit en bloemrijkdom toenemen als het beheer adequaat wordt uitgevoerd. Het afvoeren van het maaisel is hierbij cruciaal.

Nieuw aan te leggen landschapselementen op Erve Loninkwoner

nummer	Grondgebruik	Toelichting
1	Elzenbroekbos	Vervalt als landschapselement, is geen landbouwgrond
3	Gras	Schaapsdrift
4	greppel met struweel	
5	greppel met struweel	
6	greppel met struweel	
7	greppel met struweel	
8	greppel met struweel	
9	greppel met struweel	
10	greppel met struweel	
12	greppel met struweel	
13	greppel met struweel	
15	indicatieve erfbeplanting	
16	indicatieve erfbeplanting	
18	Moeras	
19	Struweel	
20	Struweel	
21	Struweel	
22	Voorhegge	
23	Voorhegge	

5 Agrarische bedrijfsvoering

Het bedrijf richt zich op het houden van schapen en daarmee inkomsten genereren uit de geboren, opgefokte en afgemeste lammeren. Van de ooilammeren die niet voor eigen vervanging nodig zijn zal 75% verkocht worden voor de fokkerij en de rest zal met de ramlammeren mee afgemest worden voor de slacht.
De huidige potstal is ingericht op het huisvesten van de schapen en lammeren in de winterperiode. Daarnaast zullen de af te mesten lammeren er de laatste 6 tot 8 weken in gehuisvest worden.
Gekozen is voor het Swifter schapenras. Een ras dat goede bevlezing combineert met redelijk gemakkelijk aflammeren en goede moedereigenschappen. Daarnaast lijkt het erop dat dit ras ook onder minder intensieve omstandigheden goed te houden is. Tegelijkertijd is Marwin Hofstede ervan overtuigd dat hij niet snel al te schraal zal moeten voeren. De ene helft van zijn bedrijf bestaat uit een hoge vruchtbare es met enorm veel humus. De andere helft, “De Moat”, wordt nog natter maar kan door de leemhoudende bodem en de mogelijkheid van bevloeiing nog veel mineralen uit eigen bron aanbieden. Met daarbij een effectief composteringsproces zal er op redelijk niveau geproduceerd kunnen worden.

Doel is om uiteindelijk de nieuwe potstal efficiënt te benutten. Dat houdt in dat Marwin streeft naar een veestapel van 300 moederdieren op Erve Loninkwoner.

De gemengde bedrijfsvoering is noodzakelijk om zowel in ruwvoer, krachtvoer als strooisel te voorzien. Een deel van de werkzaamheden wordt in eigen beheer uitgevoerd. Verder is er een goede verstandhouding met de loonwerker die kan inspringen of eventueel machines verhuurt. Niet te veel investeren is het credo van Marwin Hofstede, variabele kosten in de hand houden, vaste kosten blijven terugkomen.

De natuurlijke omgeving speelt een belangrijke rol in de natuurgerichte bedrijfsvoering. Uiteraard dienen de landschapselementen het noodzakelijke onderhoud te krijgen, bovendien kan het ook wat opleveren. De heidegebieden en sloten leveren kostbare mineralen op die benut kunnen worden als strooisel in de stal. De uitdaging voor de aankomende jaren zal zijn om hierin het beste resultaat te vinden. In de aannames voor de bedrijfsbegroting is bewust gekozen om de graan-behoefte en niet de strobehoefte leidend te laten zijn voor de bepaling van het akkerbouwareaal. De omliggende natuur heeft zoveel te bieden waar ook mee opgestrooid kan worden, dat een eventueel stro tekort ruimschoots in te vullen is.
Het gebruik van de verschillende gronden is deels nu al in te schatten en zal zich in de toekomst verder bewijzen. Op basis van de waterstanden moet het juiste gebruik worden bepaald. Ook de bemesting en grondbewerking zullen aangepast worden aan de grond en zijn opbrengend vermogen.

Uiteindelijk zal er een volwaardige bedrijf staan dat een volledig gezinsinkomen oplevert voor Marwin Hofstede. Daarbij wil Marwin de mogelijkheden verkennen om op termijn zijn slachtrammen zelf te laten slachten en af te zetten als lamsvlees van Erve Loninkwoner.

Investeringen en aanpassingen ten Behoeve van Boeren voor Natuur

De overschakeling naar een natuurgericht bedrijf is niet zomaar mogelijk. De hele bedrijfsvoering is gericht op zelfvoorziening en vraagt een aantal duidelijke aanpassingen. Er zal eigen krachtvoer geteeld en opgeslagen moeten worden voor een heel jaar. Graan kan niet zomaar gevoerd worden, maar moet eerst geplet worden. Voor strooisel zal er ook genoeg opslag voor een heel jaar plus reserve moeten zijn. De ruwvoervoorraad zal eveneens aangepast moeten worden aan de natuurgerichte bedrijfsvoering. Er zal een grotere voorraad moeten zijn om een minder jaar op te kunnen vangen zonder de veestapel in te hoeven krimpen.
Voor de compostering en opslag van vaste mest moet een mestplaat ingericht worden die aan de eisen van de wet- en regelgever voldoet.

Bovendien zal ook de mechanisatie passend gemaakt moeten worden voor de uit te voeren werkzaamheden onder moeilijkere omstandigheden.

De volgende investeringen zijn op Erve Loninkwoner noodzakelijk;

Investeringen duurzame kapitaalgoederen
Graansilo
Kapschuur voor opslag stro, graan en machines
Composteerplaat van 3 bij 40

Investeringen mechanisatie
Mestwagen
Graanpletter

Omschakeling naar Boeren voor Natuur

In 2 jaar tijd zal de bedrijfsvoering compleet aangepast moeten zijn aan de contractuele verplichtingen van Boeren voor Natuur. Deze tijd is nodig voor de noodzakelijke voorbereidingen Tot september 2009 zal er dus mogelijk nog stro aangekocht moeten worden. Hetzelfde geldt voor het graan.
Eveneens zal er een voervoorraad moeten worden opgebouwd voor de “slechte” jaren. Daarbij moet er nog rekening worden gehouden met de aanpassingen voor de inrichting van de landschapselementen en aanpassing van de grondwaterstanden, die een forse impact zullen hebben op de opbrengsten van het gewas.
Daarnaast zal er een gewenningsperiode zijn voor de dieren. Zowel de dieren als de boer zullen de extensieve bedrijfsvoering en eigen krachtvoervoorziening moeten adopteren, dit is een leerproces wat niet in 1 maand plaatsvindt.
Als laatste zal ook het bemestingssysteem worden aangepast. Er zal eerst een composteringsplaat moeten worden aangelegd voordat gecomposteerd kan worden. Daarvoor moet er nog een milieuvergunning worden aangevraagd. Allemaal tijdsintensieve maatregelen waar zeker het eerste jaar mee gevuld zal zijn. Daarnaast vraagt de opbouw van een mestvoorraad oude stalmest tijd waar in de overgangsperiode rekening gehouden moet worden.

Grondgebruik

De beschikbare hectares en in te richten landschapselementen zijn al beschreven in eerdere hoofdstukken van deze toelichting.
Op de kaarten is aangegeven wat het verwachte gebruik is van de verschillende gronden.

De praktijk zal uiteindelijk uitwijzen wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn.

We streven naar een situatie waarbij de dieren zo mogelijk steeds buiten kunnen lopen en het landschap sieren. Een dier in de weide is in zijn element en zal dan dus optimaal kunnen presteren. Percelen die lang nat blijven, zullen extensiever gebruikt worden door een late maaidatum en beperkte beweiding. Hogere gronden zullen eerder gemaaid en langer beweid worden.
Op Erve Loninkwoner zullen kleine slechte stukken grond alleen gebruikt worden om eens te maaien en de opbrengsten zullen of gecomposteerd of als strooisel gebruik worden. De hoge akkers zullen voornamelijk gebruikt worden voor de graanteelt, afhankelijk van het noodzakelijke stro en graan. In de vruchtwisseling zal mogelijk eens gevarieerd worden als hardnekkige onkruiden niet anders te bestrijden zijn dan door een korte periode gras of juist graan. Daarnaast zal Marwin Hofstede enkele hectaren gras intensief inzetten om grasbrok te kunnen produceren. Juist deze eiwitvoorziener speelt in zijn optiek een belangrijke rol in het bedrijfssysteem. Daardoor wordt hij minder afhankelijk van graan en dus de graanoogst. Risicospreiding in optima forma.

Bemesting en gewasproductie

Op Erve Loninkwoner zal in het streefbeeld circa 300 ton potstalmest worden geproduceerd. Hiervan worden de akkers en de intensieve graslanden in ieder geval naar behoefte bemest. Deze zijn een belangrijke bron voor krachtvoer en strooisel en er zal dus naar behoefte worden bemest. De overige mest zal verdeeld worden op basis van verwachtte opbrengst en gebruik. Percelen die laat en extensief beweid en/of gemaaid worden, zullen minder mest krijgen dan percelen die snel droog en opgewarmd zijn en kunnen produceren.

Eveneens zal op sommige percelen bijna geen mest gestrooid worden, tenzij de bodem of de graslandontwikkeling daar om vraagt. Ook een kruidenrijk grasland heeft af en toe mest nodig om niet ten onder te gaan aan 1 ongewenste gras- of kruidsoort.
In de berekening is bovenstaande vertaald naar de gemiddelde grondsoort en gemiddelde bemesting op basis van de aanwezige dieren en aantallen.

De gronden bij Erve Loninkwoner variëren in humusgehalte en aanwezige mineralen, maar kunnen gemiddeld betiteld worden als redelijk tot redelijk goed. Uitgaande van deze aanname en de mestopbrengst zullen gemiddeld de volgende opbrengsten gerealiseerd kunnen worden. Met de kanttekening dat de gehalten aan energie en eiwit bovengemiddeld zijn. Goed voer om mee te voeren.

Gemiddelde verwachte gewasproductie	
Gewas	Kilo per ha
Grasland	5800 kilo droge stof per ha
Graan	3400 kilo droge stof per ha
Graan	3500 kilo stro per ha

Vertaald naar de opbrengsten op bedrijfsniveau bij start en streefbeeld situatie laat dat het volgende beeld zien:

Verwachte gewasproductie op bedrijfsniveau in de startsituatie		
Gewas	Aantal hectares	Productie
Gras/kuilvoer	21,92	127.114 kilo DS
Grasbrok	1,87	10.854 kilo DS
Graan voor krachtvoer	4.45	15.138 kilo DS
Stro van graan	4,45	15.575 kilo product

Verwachte gewasproductie op bedrijfsniveau bij bereiken streefbeeld		
Gewas	Aantal hectares	Productie
Gras / kuilvoer	25,80	149.646 kilo DS
Grasbrok	2,2	12.734 kilo DS
Graan voor krachtvoer	5,22	20.894 kilo DS
Stro van graan	5,22	18.270 kilo product

Voeding

Het rantsoen voor de aanwezige dieren bestaat vooralsnog uit gras, kuilvoer, grasbrok en geplet graan. De schapen lopen tot medio januari buiten en lammeren vanaf begin februari af. Als de schapen naar binnen worden gehaald, worden ze geschoren voor een betere voeropname en betere controle. De schapen gaan met de lammeren medio april weer naar buiten. De dekrammen worden alleen van medio januari tot medio februari binnen gehaald. Zodra het aflammeren begint gaan ze naar buiten.
De pas geboren lammeren lopen dus 2 maanden binnen en zullen daar de mogelijkheid krijgen alvast geplet graan te leren eten.

De rest van de dieren krijgt krachtvoer wat voor de helft uit graan en voor de helft uit grasbrok bestaat.
Naast een prijsvoordeel bij verkoop van de ooi-lammeren voor de fokkerij is er op voedingsgebied ook een voordeel. De dieren verlaten een paar maanden eerder het bedrijf en drukken dus minder op de voerbalans van het bedrijf. Ze krijgen alleen de laatste weken rondom de verkoop wat graan om zich net even wat mooier te laten zien.
Gekeken naar de voerbehoefte en opname is gerekend met de volgende kengetallen;

Diersoort / type	Opname kilo DS totaal in betreffende periode	Opname kilo graan	Opname kilo grasbrok
Ooi met lam	675	22.5	22.5
Dekrammen	500	0	0
Lammeren op stal	bij ooi	18	0
Ooilam verkoop fok	bij ooi	7.5	7.5
Afmestlammeren	90	31.5	31.5

Algemene dier-kengetallen waarmee wordt gewerkt op Erve Loninkwoner zijn;
Uiteindelijk hebben de dieren een productiedoel om hun bijdrage te leveren aan het landbouwdeel van het inkomen.

Kengetallen

- Alle ooien worden in september gedekt
- 5% van de moederdieren wordt niet drachtig
- Uitvalspercentage ooien 10%
- Vervangingspercentage 25%
- Eerste keer aflammeren op 1 jaar
- Worpgrootte gemiddeld 2,3 lammeren
- Uitval lammeren 13%
- Grootgebrachte lammeren per geworpen ooi 2
- Op 30 schapen is 1 dekram aanwezig
- Van de ooilameren 75% voor de fokkerij verkocht

Verwachte productie in bedrijfsvoering

Uitgaande van de verwachte gewasproductie, voerbehoefte en dierlijke productie is te berekenen hoeveel dieren gehouden kunnen worden binnen de natuurgerichte bedrijfsvoering. Hierbij is als uitgangspunt genomen dat de hoeveelheid geproduceerde DS per jaar benut mag worden.

Er moeten reserves gemaakt worden; insteek is dat door goed beheer van de omgeving, waarin zich ook de heidevelden bevinden optimalisatie te realiseren Hetzij door begrazing hetzij door oogsten en strooien en/of voeren. Dat moet de ruimte geven om voedselvoorraad op te bouwen. Bovendien wordt in de bedrijfseconomische berekening gewerkt met getallen tot 2 cijfers achter de komma. Een half schaap bestaat echter alleen in de slagerij en niet op de boerderij. Hier zit ook de ruimte in voedselvoorraad. Evenzo ziet Marwin Hofstede ook dat het een continu spelen is met de natuur en landbouwgrond en dat dat soms tot gevolg kan hebben dat er een schaap minder moet zijn of dat een oogst eens meevalt.

In het volgende overzicht staat weergegeven welke aantallen dieren er gehouden worden in de startsituatie en de streefbeeld situatie. Eveneens staat vermeld welke opbrengstprijzen er gerealiseerd worden bij verkoop.

Diersoort / type	Startsituatie	Streefbeeld
Toegelaten ooi	179	210
Uitstoot ooien	26.9	31.5
Dekrammen	6	7
Lammeren op stal eerste maand	374	439
Aangehouden ooilammeren vervanging	44.8	52.5
Ooilammeren voor fokkerij verkoop	94	110.3
Ooilammeren voor afmesten	31.3	36.8
Ramlammeren om af te mesten	170.1	200